

Varga Tóth Klára

Gondolatok a pedagógusmentorálásról

A mentori tevékenységre nem szívesen használom a „munka” szót. Számomra ez sokkal több annál. Egyfajta hivatás, kihívás, és mindenek fölött egy mély, alázattal viselt megtiszteltetés. Amikor valaki beenged a tanítási órájára, és megmutatja azt minden tökéletlenségével és bizonytalanságával együtt, az számomra az egyik legnagyobb bizalmi gesztus. Hetek óta, hónapok óta újra és újra érzem ezt a bizalmat, és ezért minden alkalommal őszintén hálás vagyok.

Harmadik éve vagyok tagja a Nagyrőcei és Rimaszombati Járás Pedagógustámogató Központjának. A központ fenntartója a Tiszolci Evangélikus Gimnázium, ahová havonta járunk, hogy találkozzunk, megosszuk egymással az élményeinket és a tapasztalatainkat, tovább fejlődünk, és együtt gondolkodjunk az esetleges elakadásokon, kérdéseken és dilemmákon. Ezek a találkozások mindig feltöltenek és megerősítenek.

A hét első felében a tornaljai Kazinczy Ferenc Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskolában tanítok, jelenleg informatikát és etikai nevelést. Az elmúlt húsz évem tapasztalata ebből az iskolából ered, és ezt a tudást, emberismeretet és helyzetkezelést minden mentori alkalom során tudom kamatoztatni. Hiszem, hogy a hitelesség az egyik legfontosabb érték a mentorálásban, és ezt a mentoráltjaim is érzik. Tudják, hogy ugyanazokkal a kihívásokkal találkozom a saját tanítási folyamatomban, mint amikkel ők is.

Forrás: A szerző archívuma

A hét második felét teljes egészében a mentorálás tölti ki, és minden alkalommal nagy örömmel indulok a mentoráltjaimhoz. Sosem tapasztaltam, hogy a jelenlétem teher lenne számukra, épp ellenkezőleg, mindig meleg és őszinte fogadtatásban van részem.

Jelenleg nyolc mentorálttal dolgozom Gömörben, Deresktől Tornalján és Nagybalogon át egészen Rimaszombatig. Mindenki más történettel, más erősségekkel és más kérdésekkel érkezik hozzám, és mindegyikük fejlődése külön öröm számomra.

A mentorálás önkéntes folyamat, amely egy megbeszéléssel veszi kezdetét. Ez az első találkozás a közös keretek kijelöléséről szól: egyeztetjük a mentorálás menetét és etikai vonatkozásait, majd a mentorált elmondja, mire szeretne fókuszálni, miben érzi magát bizonytalannak. Van, aki az óra végi reflexióval küzd, mások az együttműködés ösztönzésében, a csoportmunka hatékony szervezésében vagy a motiváció fenntartásában kérnek támogatást. Ezt követően általában havi rendszerességgel találkozunk, előre egyeztetett időpontban, elsőként egy óralátogatás keretében. Az órán hátul foglalok helyet, hogy ne vonjam el a gyerekek figyelmét. Digitálisan jegyzetelek, a történeteket tárgyszerűen rögzítem, mintha egy külső kamera szemszögéből követném az óra eseményeit. Közben a pedagógus kommunikációjára, az időkezelésére, a reakcióira, az alkalmazott módszerekre és az óra felépítésére figyelek, valamint arra is, hogyan válaszol minderre a csoport: miként kapcsolódnak be a tanulók, hogyan reagálnak, és milyen mintázatok rajzolódnak ki a viselkedésükben.

Forrás: A szerző archívuma

Ezek után megbeszéljük, mikor kerül sor a közös elemzésre. Amint lehetőségem van rá, leülök, átolvasom a jegyzeteimet, és megírom a visszajelzést. Több szempont szerint átgondolom a látottakat, kiemelem az erősségeket, a pedagógusi szerepben megmutatkozó értékeket, és megkeresem azokat a pontokat, ahol látom a fejlődési lehetőségeket. A megerősítés számomra alapérték. Fontosnak tartom, hogy a mentorált ne csak azt hallja, min lehet javítani, hanem azt is, mi az, ami már most is jól működik.

A közös óraelemzés a folyamat legfontosabb része. A beszélgetés elején a mentorált mondja el, ő maga mit élt meg sikerélményként a tanári szerepében. Ez a közös munka elején sokszor nehéz, hiszen sok pedagógus nincs hozzászokva ahhoz, hogy a saját erősségeit kimondja. Gyakrabban keresik a hibákat. Néhány találkozás után azonban látványosan változik a perspektívájuk, egyre könnyebben mondják ki, mire lehetnek büszkéek, mi működött igazán jól.

Ezt követően a mentorált kijelöli a beszélgetés fókuszát. Elmondja, mi foglalkoztatja leginkább az adott órával vagy helyzettel kapcsolatban, és melyik kérdést szeretné mélyebben körbejárni. Az én szerepem ilyenkor az, hogy kérdéseimmel segítsem a gondolkodását, és több nézőpontból is ránézzünk az adott helyzetre. Ennek hatására sokszor egészen új összefüggések válnak láthatóvá. Ezekben a pillanatokban születnek meg a felismerések. Látom, ahogy felcsillan a szeme, ahogy helyükre kerülnek a mozaikdarabok. Sokszor mosolyogva teszi hozzá: „Ez eddig miért nem jutott eszembe?“. A beszélgetés végén áttekintjük, hogyan szeretné mindezt a gyakorlatban megvalósítani, majd a mentorált a folyamatra reflektál, és számomra is megfogalmazza a tapasztalatait. Végül előkerülnek a naptárak, és egyeztetjük a következő találkozót.

Felemelő érzés, amikor másnap üzenetet kapok valamelyik mentorálttól, hogy már ki is próbált valamit abból, amiről beszélgettünk, és ez milyen pozitív változást hozott a számára. Ugyanilyen szívmengető látni, amikor egy nehezen kezelhető, korábban sikertelenségeket halmozó, kamaszokból álló osztály és a tanáruk kapcsolata hónapról hónapra javul. A távolságtartás helyét fokozatosan átveszi a kölcsönös bizalom, megjelennek az óra utáni beszélgetések, és a korábban kizárólag frontális óravezetést néhány hónap alatt felváltja a sikeres csoportmunka. Ami az elején szinte lehetetlennek tűnt, egyszer csak valósággá válik, és ilyenkor érzem igazán, milyen fontos és értékes ez a hivatás.

Forrás: A szerző archívuma

A mentoráltjaim jelentős részével már legalább két éve együtt dolgozunk, és vannak olyanok is, akikkel a harmadik közös évünket kezdtük meg. Ezt a hosszú távú bizalmat óriási ajándéknak érzem, és nagyon büszke vagyok rá. Ugyanakkor mindig izgalmas és tanulságos helyzet az is, amikor egy új iskolában, új pedagógusokkal indul el a közös munka.

Minden egyes mentorálási folyamatot közös sikertörténetként élek meg. Úgy érzem, együtt fejlődünk, én is és ők is. Hálás vagyok, hogy eddig mindig olyan tanárokkal dolgozhattam, akik

nyitottak, kíváncsiak és tetterre készek, és akik őszintén vágnak arra, hogy fejlődjenek a mindennapi tevékenységükben.

A mentori feladataim közé az egyéni fejlesztés mellett pedagógusoknak szóló workshopok tervezése és vezetése is beletartozik. Ezt eleinte komoly kihívásként éltem meg, mert úgy éreztem, teljesen ki kell lépnem a komfortzónámból. Az első alkalmakon még bizonytalan voltam, amikor kollégák egy csoportja elé kellett kiállnom, de idővel a kezdeti feszültség fokozatosan oldódott. Ma már úgy érzem, ebben a szerepben is sokat fejlődtem, magabiztosabb, felszabadultabb és hatékonyabb lettem.

Az első években a tanórai játékoság témájával foglalkoztam, azzal, hogyan lehet egy tanítási órát élményszerűbbé, élőbbé és örömtelibbé tenni. Ebben a tanévben a reggeli körökre, vagyis a bizalmi teret építő beszélgetőkörökre helyezem a hangsúlyt. Ezt a szemléletet igyekszem továbbadni, mert tapasztalataim szerint az empátiára, az elfogadásra és a kölcsönös bizalomra épülő tanár–diák kapcsolat teremti meg azt a biztonságos légkört, amelyben valódi tanulási folyamatok indulhatnak el.

Forrás: A szerző archívuma

Külön öröm számomra, hogy a térségünkben sok magyar kisiskola működik, így általában három-öt intézmény pedagógusai találkoznak egy-egy workshopon. Ezek az alkalmak lehetőséget adnak arra, hogy a résztvevők egymásra találjanak, beszélgetések induljanak, és

megosszák egymással a mindennapi tapasztalataikat és a dilemmáikat. A workshopok nemcsak a kijelölt témáról szólnak, hanem teret adnak annak is, hogy egy-egy elakadásra gyakran egy kollégától érkezzen a továbbvivő gondolat, egy bevált megoldás vagy akár egyszerűen csak a megerősítés. Ez a fajta szakmai egymásra figyelés és kölcsönös kisegítés túlmutat az adott alkalmon, és hosszabb távon is erősíti a pedagógusközösséget.

A visszajelzésekben gyakran megjelenik, hogy a résztvevők mennyi, a mindennapi pedagógiai gyakorlatban is jól alkalmazható módszerrel és szemlélettel gazdagodtak, valamint milyen jelentősége volt számukra a szakmai találkozásnak és a tapasztalatcserének. Ilyenkor válik igazán láthatóvá számomra, hogy a mentori munka nemcsak az egyéni fejlődési folyamatokat támogatja, hanem kapcsolódásokat hoz létre és szakmai közösségeket erősít. Ennek a hatása pedig visszatükröződik az iskolai mindennapokban, a tanítási helyzetekben és a gyerekekkel való munkában is.